

CD KLASSIEK

Fluitend door het leven
Johann Sebastian Bach

Ten huize van Johann Sebastian Bach (1685-1750) werd er vaak gemusiceerd en gezongen. De dwarsfluit was daarbij een geliefd instrument, ook al omdat het geluidsvolume ervan perfect past bij de intieme sfeer van een huiskamer. De traverso, de fluwelen klinkende voorloper van de huidige dwarsfluit, verving in de eerste helft van de zeventiende eeuw trouwens almaar vaker de blokfluit.

Ooit stonden acht fluitsonates op naam van Bach, maar er is onzekerheid over de toeschrijving van drie daarvan. Wat duidelijk van zijn hand is, vindt u op deze cd. Bachs muziek voor dwarsfluit toont perfect de twee kanten van de barokmuziek. Die is verfijnd en ingewikkeld, maar tegelijk schuilt er een enorme kracht in. Precies daar ligt ook de grote sterkte van de vertolking die François Lazarevitch met zijn Musiciens de Saint-Julien hier neerzet.

Hij slaagt erin beide aspecten harmonieus en interessant bijeen te houden. Ook voor ervaren musici blijft dit nog altijd aarts-

moeilijk werk. Wat bij sommige opnamen dan de luisteraar een gelukkig 'oef' ontlokt wanneer het stuk eindelijk afgewerkt werd zonder haperingen of fouten. Kwatongen beweren wel eens dat Bachs muziek een 'goddelijke naaimachine' is.

Niets daarvan op deze cd. Zelfs in de zware solosonate krijg je nooit de indruk dat het Lazarevitch alleen maar te doen is om het reproduceren van massa's noten. Galant en zwierig maakt hij integendeel wondermooie muziek, vol gevoel ook.

De muzikant kent zijn vak en speelt met de tempi, waarbij hij zich beroept op de gedachten ter zake van de componist Johann Joachim Quantz, wiens *Solfeggi* een ware bron vormen voor de muziekinterpretatie die gangbaar was in de achttiende eeuw.

En dan blijkt pas hoe die technisch ingewikkelde constructie toch de perfecte drager kan zijn van de gevoelens die de componist op zijn toehoorders wil overdragen. Daardoor horen wij ook hoe de verschillende tempi, de vertragingen en versnellingen, dynamiek en inhoud verlenen aan deze zonder meer heerlijke muziek. (JC)

Johann Sebastian Bach, *Sonates & Solo pour la flûte traversière*, door Les Musiciens de Saint-Julien, met François Lazarevitch (traverso en algemene leiding), Alpha 186-A, distributie Outhere Music, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

En toch concurrenten
Mahler & Mahler

In 1902 huwde de befaamde componist en dirigent Gustav Mahler de veel jongere, begaafde en knappe Alma Schindler (1879-1964), die hij had leren kennen in Weense kunstkringen. Alma was zelf al enige tijd bezig met componeren, maar bij hun huwelijk verzocht Gustav haar daarmee te stoppen. Wat ze ook deed. Hun huwelijk bleek echter geen succes en Gustav ging zelfs psychologische raad zoeken bij niemand minder Sigmund Freud. In 1911 overleed hij aan een hartkwaal en zijn weduwe huwde daarop nog twee keer, telkens met beroemde kunstenaars.

Op dit album staat keuze uit de zeventien liederen die van Alma Mahler bewaard bleven. Om een contrast te scheppen, zingt mezzosopraan Karen Cargill ook werk van de echtgenoot, waaronder de vier *Lieder eines fahrenden Gesellen* uit de vroege jaren 1883-1885. Mahler was toen al op weg om een eigen muzikale taal te ontwikkelen en schreef zelf de teksten van deze cyclus.

Het werk van Alma, op teksten van diverse dichters, past nog meer in de sfeer van Johannes Brahms, maar zeker is dat haar huwelijk een mogelijke glanzende carrière als topcomponiste in de kiem heeft gesmoord. Alma moest overigens weinig hebben van Mahlers muziek, die ze te zwaar op de hand vond. (EDS)

Alma Mahler & Gustav Mahler, *Lieder*, door Karen Cargill (mezzosopraan) & Simon Lepper (piano), Linn, CKD453, 22,50 euro.

BOEK SAMENLEVING

Profetisch spreken
Butler & Habermas

De voorbije jaren is de discussie over de plaats van religie in de openbare sfeer weer helemaal op de voorgrond getreden. Dat is zonneklaar op rekening te schrijven van de in Europa aan kracht winnende islam en de daaruit voortvloeiende discussies over de hoofddoek op school of op het werk evenals het boerka-

verbod. Een seculiere samenleving kan twee vormen aannemen. Er is het republikeinse model, waarin de neutraliteit van de staat centraal staat en gekozen wordt voor een verbod op het tonen van levensbeschouwing. De andere vorm is de liberaal-pluralistische samenleving.

In deze bundel, de neerslag van een academische bijeenkomst in New York, gaan enkele tenoren met elkaar in discussie. De twee belangrijkste zijn de Canadees Charles Taylor en de Duitser Jürgen Habermas, allebei invloedrijke denkers. In zijn latere geschriften erkent Habermas de belangrijke inbreng van religieuze ideeën in het maatschappelijke debat. Hij stelt echter dat die altijd moeten vertaald worden in een seculiere, voor iedereen aanvaardbare taal.

Dit is een theoretisch boek met een hoge drempel. Een van de pluspunten is evenwel dat het je laat kennismaken met de bijzondere figuur van Cornel West, een

van de panelleden. De bijdrage van West, een Afro-Amerikaanse filosoof die naam verwierf met werken over racisme en discriminatie, heeft niet de vorm van een academische lezing, maar van een evangelicale preek. West heeft het over de profetische traditie die losstaat van een cognitief engagement tegenover God. Wie dus rechtvaardigheid beoogt, gelooft. Empathie is nooit neutraal. „Te veel seculiere denkers zijn religieus doof en plomp”, stelt hij. (EDS)

Judith Butler, Jürgen Habermas & anderen, *De kracht van religie in de openbare sfeer*, Pelckmans, Kalmthout, 2014, 170 blz., ISBN 978 90 8687 130 8, 19,50 euro.

BOEK GEZONDHEID

Jong en dement
Annemie Janssen

Dementie op jonge leeftijd betreft personen die vóór hun 65ste de verschijnselen krijgen van wat doorgaans wordt beschouwd als een ouderdomsziekte. Het gaat dus niet per se

om heel jonge mensen, wel om personen die vaak nog een loopbaan hebben en een rol spelen in de samenleving. Toch zijn er ook twintigers en dertigers met dementie. In ons land krijgen jaarlijks naar schatting zeshonderd patiënten jonger dan 65 de diagnose.

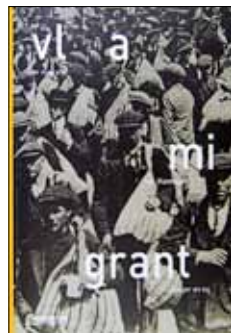
Er zijn meer dan vijftig vormen, waarvan de meest bekende de ziekte van Alzheimer is, die verantwoordelijk is voor een derde van de gevallen. Een andere oorzaak is een afwijking in de bloedvaten van de hersenen. Ook zeldzame ziekten kunnen tot dementering leiden.

Het boek *Dementie op jonge leeftijd* is bedoeld voor alle mogelijke betrokkenen en biedt antwoorden op tal van vragen, te beginnen met de medische achtergrond, onder meer de moge-

lijkheid van behandeling en medicatie. Vervolgens is er aandacht voor de gevolgen voor de omgeving, de beleving door de mensen zelf. De auteurs zetten aan om tijdig en zorgplanning uit te werken. Ze houden ook een pleidooi om te streven naar een dementievriendelijke omgeving waarin de patiënt een houvast kan vinden en ondanks zijn/haar beperkingen zichzelf toch nog als waardevol kan ervaren. (EDS)

Annemie Janssen & Marjolein de Vugt, *Dementie op jonge leeftijd*, Lannoo, Tiel, 2014, ISBN 978 94 014 0937 7, 24,99 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Elders is het beter
Tom Van Mieghem

Bij het woord 'migranten' denken we wellicht vooral aan groepen Zuid- of Oost-Europeanen die zich de voorbije vijftig jaar bij ons hebben gevestigd. Maar ooit migreerden honderdduizenden Vlamingen naar betere oorden, op zoek naar geluk en een beter bestaan.

Het onwetenschappelijk woord 'Vlamigrant' is de titel van een overzicht van de belangrijkste emigraties uit diverse perioden. Een aantal golven wordt bewust buiten beschouwing gelaten, al worden ze wel genoemd: de zogeheten *Drang nach Osten* in de twaalfde eeuw, de ontdekkings-

reizigers en het 'expatnetwerk' van Vlaamse bedrijven. Wel is er een volledig hoofdstuk gewijd aan de 150.000 godsdienstige vluchtelingen richting noordelijke Nederlanden.

Bekijken Vlamingen vandaag Wallonië met gemengde gevoelens, honderd jaar geleden pendelen Vlaamse arbeiders naar de Waalse industriebeekens of vestigden ze zich er, in de hoop hun identiteit te kunnen behouden. Ook heel wat boeren verkasten.

Drie lange hoofdstukken zijn gewijd aan de trans-Atlantische migraties vanaf de negentiende eeuw richting Verenigde Staten, Canada en Latijns-Amerika. In de VS vestigden Vlamingen zich vooral in de staten Illinois en Michigan. Bijzondere aandacht is er in het boek voor Argentinië, een geliefde bestemming in 1889, maar ook na 1945 in trek, vooral dan bij collaborateurs.

De twee wereldoorlogen leverden vooral verhalen op over de vlucht voor het oorlogsgeweld. In 1914-1918 belandden Vlamingen in Nederland in kampen. Complexer was de situatie tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. 130.000 Belgen trokken vrijwillig naar Duitsland om te werken, 190.000 jonge man-

nen werden dan weer onder dwang naar Duitsland gevoerd.

Apart is de kwestie van Vlaamse politieke vluchtelingen na de Tweede Wereldoorlog. Het gaat om een spontane migratie, die niet altijd te maken had met een poging om te ontsnappen aan vervolging. Families waren niet zelden sociaal en economisch gemarginaliseerd geraakt door hun oorlogsverleden en zagen geen andere oplossing dan te emigreren. Ze trokken overal naar toe, maar Ierland en Spanje waren populaire bestemmingen.

Het boek houdt geen enkel waardeoordeel in over de motieven van emigratie. (EDS)

Tom Van Mieghem, *Vlamigrant, over migratie van Vlamingen vroeger en nu*, Davidsfonds, Leuven, 2014, 207 blz., ISBN 978 90 5908 529 9, 29,95 euro.